

تصاویر ماهواره‌ای، ادعای طالبان مبنی بر خشکسالی افغانستان رارد کرد

حقابه ایران در شوره‌زار تبخیر می‌شود

هم سد کجکی پرآب است و هم سد کمال‌خان آب دارد.

سد پرآب کجکی

به دنبال ادعای طالبان، بهنام اندیک کارشناس آب، ویدیویی از وضعیت سد کجکی در پنج ماه گذشته را به اشتراک می‌گذارد و می‌نویسد: «تصاویر ماهواره‌ای به خوبی نشان می‌دهند که طی این مدت مخزن سد روز به‌روز پرآب‌تر شده است و این یعنی طالبان ادعایی خلاف واقع دارد.» این تصاویر بازه زمانی ۲۴ آذر پارسال تا ۱۰ روز پیش را نشان می‌دهد.

افغانستان از بحث علمی سر باز می‌زند

حجت میان‌آبادی، پژوهشگر

دیپلماسی آب در توثیتر خود به ظرفیت سد کمال‌خان که ۵۲ میلیون مترمکعب است اشاره می‌کند و می‌نویسد: «این سد با سازه خاص خود، یک سد انحرافی است نه یک سد مخزنی. براین اساس نبود آب پشت یک سازه انحراف آب با حجم مخزن بسیار کم، دلیل علمی و کارشناسی برای اثبات خشکسالی نیست.» به اعتقاد او اثبات خشکسالی راهکارهای علمی دارد که برای تمام متخصصان حوزه آب مشخص است اما افغانستان عمدتاً از پذیرش آن جلسات و مذاکرات سر‌باز رزه است. او به معاهده ۱۳۵۱ میان ایران

و افغانستان اشاره می‌کند و می‌گوید: «طبق این معاهده در صورت وقوع خشکسالی و کاهش آورد خاص خود، یک سد انحرافی است نه یک سد مخزنی. براین اساس نبود آب پشت یک سازه انحراف آب با حجم مخزن بسیار کم، دلیل علمی و کارشناسی برای اثبات خشکسالی نیست.» به اعتقاد او اثبات خشکسالی راهکارهای علمی دارد که برای تمام متخصصان حوزه آب مشخص است اما افغانستان عمدتاً از پذیرش آن جلسات و مذاکرات سر‌باز رزه است. او به معاهده ۱۳۵۱ میان ایران

در اثر س‌م‌پاشی ملخ‌های مراکشی توسط کشاورزان

روباه خجالتی می‌میرد

گزارش

بیتا میرعظیمی خبرنگار

در میان دشت‌ها و مراتع شمالی استان گلستان از غرب گنبد گرفته تا شمال آق‌قلا و شمال کمیشان، روباه کوچکی زندگی می‌کند که به واسطه محدوده پراکنش‌اش به «روباه ترکمنی» شناخته می‌شود. روباهی که چته‌ای کوچک‌تر و دست‌وپایی بلندتر از روباه قرمز داشته و مشخصه اصلی‌اش دم نسبتاً کوتاهش است. این روباه خجالتی که به آن روباه «سردم‌سیاه» یا «کرساک» نیز گفته می‌شود، سال‌هاست که خانه و کاشانه‌اش را در دشت‌های سرسبز و چشم‌نواز ترکمن صحرا بنا نهاده و این منطقه را به عنوان تنها زیستگاه امن خود در ایران برگزیده است. البته چند سالی است که تمام زیستگاه‌های روباه ترکمنی به زمین‌های کشاورزی، دامداری، گازگاه تولیدی و یا کارخانه تبدیل شده و این حیوان دیگر جایی برای زیستن ندارد!

جاده‌کشی‌ها هم بس نبود حالا جای جای این دشت وسیع، پر شده از آغل‌هایی که در آن سگ‌های گله نگهداری می‌شود. سگ‌هایی که بی‌محابا به روباه‌های ترکمنی حمله کرده و در کسری از ثانیه جانشان را می‌گیرند. مشکل به همین‌جا ختم نمی‌شود؛ این روباه خجالتی که به دلیل تغذیه ملخ‌های مراکشی نقش مؤثری در اکوسیستم طبیعت بازی می‌کند، چند سالی است که نفوذش از دود و آلودگی‌های کارخانه‌های بزرگ و کوچک این دشت وسیع به شماره افتاده است. اگرچه آماری دقیق از تعداد روباه‌های

۳۵

سد

دولت گذشته افغانستان تصمیم بر ساخت بالغ بر ۳۵ سد و ۳۵ طرح انحراف آب روی هیرمند را داشت که طالبان آن را دنبال می‌کند

گزارش

زهراکشوری دبیر گروه زیست‌بوم

ادعای طالبان درباره وضعیت منابع آبی افغانستان که بهانه‌ای برای عدم پرداخت حقه‌ایه ایران از هیرمند شده است، با انتشار تصاویری ماهواره‌ای از ظرفیت سدهای کجکی و کمال‌خان، توسط کارشناسان و متخصصان دیپلماسی آب رد شد. این تصاویر نشان می‌دهد همزمان با ادعای طالبان،

۴

گونه

روباه ترکمنی یکی از ۴ گونه روباه‌های ایران و از کمياب‌ترين گوشخواران ايران محسوب می‌شود

خبر در خبر

میراث‌زبا ● علی اصغر شالیافیان، معاون گردشگری وزارت میراث فرهنگی کشور پس از دیدار با «سرگتی ایوانوف»، رئیس کمیته گردشگری جمهوری تاتارستان، از توافق تبادل هیأت‌هایی از شرکت‌های گردشگری جمهوری اسلامی ایران و جمهوری تاتارستان روسیه برای آشنایی با ظرفیت‌های گردشگری خبر داد و آن را در راستای توسعه روابط گردشگری عنوان کرد. اقدامات صورت گرفته جهت تسهیل روایت برای اتباع دو کشور و برقراری پرواز مستقیم بین تهران و کازان (مرکز جمهوری تاتارستان) برگزاری نشست‌های B2B، برپایی تورهای آشناسازی ویژه اصحاب رسانه و چهره‌های تأثیرگذار از دیگر موضوعات مورد گفت‌وگو در این دیدار بود. در این نشست که با حضور جمعی از مدیران شرکت‌های گردشگری جمهوری تاتارستان برگزار شد، جاذبه‌های گردشگری جمهوری اسلامی ایران در زمینه‌های مختلف معرفی شد که با استقبال شرکت‌های گردشگری روبه‌رو شد.

ایستا ● صادق بزرگر، مدیرکل میراث فرهنگی مازندران با اعلام اینکه این استان دارای بیش از ۲۵۰۰ اثر تاریخی است، گفت: در این تعداد اثر تاریخی استان حدود ۸۰۰ اثر تائکون در فهرست ثبت ملی قرار گرفته است و امسال بیش از ۶۰ اثر تاریخی دیگر برای ثبت در دستورکار قرار دارد.

ایرنا ● سازمان جهانی گردشگری از رشد ۳۱٫۵ درصدی ورود گردشگران خارجی به ایران در سال ۲۰۲۲ خبر داد و اعلام کرد: ۴۰٫۱ میلیون گردشگر در این سال به ایران سفر کردند.

مهر ● علی سلاجقه، معاون رئیس‌جمهور ضمن بیان اینکه شاهوار مهمترین منبع آب شرب مردم شاهورد است، گفت: معدن‌کاوی در شاهوار تبعات خطرناکی ایجاد می‌کند.

ایرنا ● محمود رضایی کوجی، معاون هماهنگی امور عمرانی استانداری فارس گفت: از ابتدای امسال تاکنون، ۴۵۰ میلیون متر مکعب آب برای بهره‌برداری کشاورزی و همچنین حقه‌ایه محیط زیست از سد درودزن رها شده است.

ایستا ● جمال شیخی، سرپرست کاوش باستان‌شناسی «سیمره»، دلایل چرایی اصلاح حریم و عرضه این محوطه تاریخی و آخرین وضعیت آن را شرح داد و گفت: در این شهر تاریخی سه ماه کار میدانی انجام دادیم و بیش از دوهزار صفحه باید برای آن گزارش فنی آماده کنیم.

ایستا ● مرتضی ادیب‌زاده، مدیرکل موزه‌ها از به سرانجام رسیدن ۱۳ پرونده استرداد اشیای تاریخی و بپیگیری برای بازگشت برتره مظفرالدین‌شاه و الواح هخامنشی به ایران خبر داد.

ایرنا ● احمد شجاعی، رئیس اداره حفاظت محیط زیست شهرستان انار گفت: ۲ رأس گور ایرانی که در سنوات گذشته منطقه انار از توابع استان کرمان مشاهده شد.

ایستا ● رضا بیانی، مدیرکل اداره منابع طبیعی استان تهران با بیان اینکه در سنوات گذشته نهالستان دماوند تجهیزاتی کافی نداشته است، اظهار کرد: در حال تجهیز کردن نهالستان دماوند هستیم که در صورت گسترش آن حتی به استان‌های دیگر نیز می‌توان کمک کرد.

هرچند مخالف حکومت طالبان بر افغانستان هستند اما همان ادعای طالبان و اشرف غنی در زمان قدرت را تکرار می‌کنند: افغانستان آبی برای پرداخت به ایران ندارد، هرچند حرف‌های آنها توسط برخی از شرکت‌کنندگان افغانستانی در این اتاق‌ها مورد سؤال قرار می‌گیرد. آنها از کسانی که مدعی بی‌آبی و خشکسالی در افغانستان هستند می‌پرسند براساس کدام آمار و اعداد چنین ادعایی دارند، سؤالی که البته پاسخی از سوی مدعیان نمی‌یابد.

تبخیر حقه‌ایه ایران در گودزره

بند کمال‌خان را ترکیه برای افغانستان ساخت. پس از آن طالبان آب را برمردم پایین‌دست کمال‌خان بست و مسیر بند را به سمت بیابان‌های گودزره منحرف کرد. افغانستان مدعی رونق کشاورزی در این منطقه شد. همان موقع کارشناسان ایرانی آشنا با اقلیم افغانستان هشدار دادند افغانستان حقه‌ایه سیستان و بلوچستان را در شوره‌زارهای گودزره تبخیر خواهد کرد. مثل همیشه برخی از کارشناسان افغانستان مدعی شدند کارشناسان ایرانی دروغ می‌گویند اما تصاویر ماهواره‌ای منتشرشده در محدوده شهبوریا تا اسفند سال گذشته نشان داد طالبان چه فاجعه‌ای را رقم زده است: تصاویری که در یک یادآوری تلخ نشان داد آب شرب سیستان قطور و در چه جمعی در شوره‌زار گودزره تبخیر شد و به آسمان رفت!

سیاست آبی افغانستان

سیاست‌های آبی دولت افغانستان پیش از به قدرت رسیدن طالبان را آمریکا، هلند و ترکیه نوشته‌اند و طالبان هم همان سیاست را دنبال می‌کند. افغانستان‌ها سال گذشته برخلاف قرارداد هلمند نه تنها حقه‌ایه ۸۲۰ میلیون مترمکعبی را به ایران پرداخت نکردند که با انحراف آب هیرمند، حقه‌ایه زیستی و کشاورزی هامون و اهالی سیستان ایران را به سمت شوره‌زارهای گودزره منحرف کردند. مردم این منطقه همچنین دلقران ساخت سدی بزرگ‌تر از سد کمال‌خان روی «فراره رود» هستند. افغانستان پس از سقوط طالبان در سال ۲۰۰۱ مأموریت ویژه‌ای برای خود نوشت که ساخت حداقل ۱۰۴ سد در آن دیده شده بود. کارشناسان بین‌المللی از آن به «مأموریت هیدرولیکی» یاد می‌کردند. دولت گذشته افغانستان ساخت بالغ بر ۳۵ سد و ۳۴ طرح انحراف آبی روی هیرمند و ۱۴ سد و ۸ طرح انحراف آبی روی هریرود را در برنامه داشت که ساکنان سیستان دو سوی مرز را دچار خشکسالی شدیدی می‌کند.

انجام شود. باید تأکید کرد که در دست نداشتن آماری دقیق از تعداد روباه ترکمن به منزله قرارگیری این گونه در معرض خطر انقراض نیست. به گفته قائمی، روباه ترکمنی همانند دیگر گونه‌های گوش‌تخوار به دلیل قرارگیری در بالای هرم غذایی و کنترل دیگر جوندگان، نقش مهمی را در اکوسیستم طبیعت ایفا می‌کند. این گونه با تغذیه از ملخ‌های مراکشی کمک‌شایانی به طبیعت می‌کند، از طرفی دیگر وجود روباه ترکمن با گوش‌تخوار دیگری در منطقه، حکایت از زندگی غلفخواران و دیگر گونه‌ها داشته و وجود آنها ما را از وضعیت طبیعت مطلع می‌کند. به همین دلیل نیز نگهداری و حفاظت از روباه ترکمن امری ضروری است.

این پژوهشگر محیط زیست می‌افزاید: برای حفاظت صحیح از روباه ترکمن می‌توان منطقه‌ای تحت عنوان حفاظت شده و یا تنوع حیات وحش برای تکثیر طبیعی این گونه در نظر گرفت. همچنین زیستگاه کلیدی روباه ترکمن را شناسایی کرده و محل زادآوری و تولیدمثل آن را تحت حفاظت قرار داد. فرهنگ‌سازی در میان جوامع محلی نیز می‌تواند نقش مؤثری در حفظ و بقای جمعیت روباه ترکمن در خاص‌ترین زیستگاهش واقع دشت‌ها و مراتع شمالی استان گلستان ایفا کند.

آب پشت سد کجکی اعلام نمی‌شود؟ او می‌پرسد: «معاهده ۱۳۵۱ ملاک سال نرمال را مشخص کرده است. چرا مسئولان و متخصصان افغانستان چه در زمان غنی و چه در زمان امارت اسلامی از قبول و بازدید ایستگاه سر باز می‌زنند؟» این کارشناس یادآوری می‌کند: «لذا راه مواجهه صحیح و منطقی با مسأله، بیانیه نیست، بلکه همان راهکارهای علمی است که افغانستان تاکنون از قبول انجام آن سر باز زده است.»

این متخصص دیپلماسی آب و هیدروپلیتیک می‌گوید: «منابع آب‌های سطحی چیزی نیستند که بتوان روی آنها چادر کشید و تصور کنیم پنهان‌شان کرده‌ایم یا با صدور بیانیه و نه رویکرد و ابزارهای «اعتمادسازی» صرفاً ادعا کنیم آب نیست.» او یادآوری می‌شود سازکارها و مکانیسم‌های اعتمادسازی و اشتراک‌گذاری داده‌ها و اطلاعات مشخص و روشن هستند.

فراموشی آب‌های مشترک با پاکستان توسط افغانستان

سیده زهرا قریشی، کارشناس دیپلماسی آب و هیدروپلیتیک، پیش‌تر در واکنش به عملکرد دولت افغانستان گفته بود: «در افغانستان کسانی در سمت مدیریت بودند و فرار کردند که در دوران مدیریت‌شان مهم‌ترین شهر افغانستان، کابل، آب آشامیدنی نداشت و ایشان برای تأمین آب کابل عجله و اصرار برای نداشتند، اما با عجله و اصرار سد کمال‌خان را که هنوز تکمیل نشده بود افتتاح کردند.»

قریشی به نکته‌ای اشاره می‌کند که در رسانه‌ها کمتر به آن پرداخته شده است. او می‌نویسد: «هیچ‌گاه از آبی که از افغانستان به سمت پاکستان روانه است چیزی نمی‌گویند. آب رودخانه کابل ظاهرآپرویی افغانستان نیست، اما آب هیرمند که برای آن معاهده رسمی وجود دارد و حقه‌ایه مردم ایران است، آبروی افغانستان نام برده می‌شود. این در حالی است که آب، آبروی کسی نیست، حق شرب و زراعت است، حق کودکان و سالمندان است. رسیدگی به دوگان هیرمند، بی‌آبرویی و خجالت نیست. بی‌جهت مسأله آب هیرمند را سیاسی نکنند و با اطلاع‌رسانی نادرست افکارعمومی را از بی‌کفایتی خود منحرف نکنید.»

هر وقت مذاکرات سیاسی بین ایران و طالبان درباره تنش آبی میان دو کشور جریان می‌گیرد و فعالان ایرانی در فضای مجازی به آن می‌پردازند، کارشناسان افغانستانی در اتاق‌های کلاب‌هاوس به آن واکنش نشان می‌دهند. کارشناسانی که شب جمعه این موضوع را به بحث گذاشتند

تصاویر ماهواره‌ای نشان می‌دهد هم سد کجکی پرآب است هم بند کمال‌خان آب دارد

روباه ترکمنی با نقذیه از ملخ مراکشی کمک شایانی به طبیعت می‌کند

ایران و کمياب‌ترين گوشخواران ايران محسوب می‌شود که گونه‌ای شبگرد بوده و به صورت انفرادی زندگی می‌کند. جمعیت و محدوده پراکنش این گونه بدرستی مشخص نیست، به نظری می‌رسد محدوده پراکنش روباه ترکمنی وسیع‌تر از محدوده‌ای باشد که در منابع آمده است. در هر صورت به دلیل عدم وجود اطلاعات دقیق و پژوهش‌های کافی، مشاهدات موجود مورد استناد قرار گرفته و مطابق آن محدوده زیستگاه روباه ترکمنی، دشت ترکمن صحرا معرفی می‌شود.

او می‌گوید: در رابطه با رده‌بندی حفاظتی، روباه ترکمن یک گونه در معرض خطر انقراض جهانی محسوب نمی‌شود. البته پراکنش محدود این گونه و در وسعتی کم در شمال استان گلستان، می‌تواند عاملی برای تهدید این گونه محسوب شود. به همین دلیل باید حفاظت از زیستگاه‌های محدود صورت گیرد تا خطر انقراض، بقی‌آنها

پرش

طبق گفته «سپاوش روشنیان» یکی از فعالان محیط زیست استان گلستان به «ایران»، برای نخستین‌بار تعدادی از روباه‌های ترکمنی توسط یک جانورشناس در سال ۱۹۴۵ میلادی در منطقه کمیشان استان گلستان مشاهده شد. پس از گذشت ۶۵ سال یعنی سال ۱۳۸۹، کشف یک جسد از روباه ترکمنی در اطراف دشت اینچه برون در محدوده ۳۵ کیلومتری آق‌قلا گزارش شد. پس از آن تلاش‌ها برای احیای این گونه را در صدر برنامه‌های خود قرار داده و با سرکشی و رصد مداوم محدوده زیستگاه، توزیع غذا میان سگ‌های گله به منظور عدم شکار روباه‌ها و روشنگری مردم بومی نسبت به اهمیت وجود این پستاندار در اکوسیستم منطقه، جمعیت این گونه تا سال ۹۶ به ۱۹ قلاده رسید. در آخرین رصد زیستگاه این گونه، فقط یک جفت روباه ترکمنی را در دشت اینچه برون مشاهده کردم که پس از زایلان دیگر خبری از آنها نشد!